

KÜRESELLEŞEN MUHASEBE SÜRECİNDE MESLEK MENSUPLARININ ÜNİVERSİTELERDEKİ MUHASEBE EĞİTİMİNDEN BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Doç. Dr. Suat KARA*

Makale Gönderim Tarihi : 25/01/2019 / Kabul Tarihi : 13/03/2019

ÖZ

Teknolojinin gelişmesini takiben dünya ekonomisindeki hızlı gelişim ve küreselleşmenin etkileriyle işletmelerin gerçekleştirdikleri finansal işlemler daha karmaşık hale gelmiştir. Küreselleşmenin bir sonucu olarak yeni finansal ve politik krizler yaşanmakta, yaşanan krizler neticesinde ise yeni süreçler, oluşumlar ve düzenlemeler gündeme gelmektedir. Tüm bu gelişmeler muhasebe dünyasını ve muhasebe ile ilgili olan tarafları yakından ilgilendirmektedir. Çünkü değişen ekonomik ve siyasi koşullar işletmelerin yatırım ve finansal kararlarını etkiler vaziyettedir. Ticaretin ve sermayenin küreselleşmesi ile beraber işletmeler daha yoğun olarak bilgiyi kullanmaya ve muhasebe verileri ile kayıt işlemlerini elektronik ortamlarda yapmaya başlamışlardır. Değişen tüm bu koşullar muhasebe mesleğinden ve muhasebe eğitiminden olan beklentileri de arttırmıştır. Bu çalışmada, muhasebe meslek mensupları açısından muhasebe eğitiminde ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve eğitim teknikleri ortaya koyulmuş; öğrencilerin branş derslerinde çok yetersiz olduğu, uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi gerektiği ve müfredatların yenilenmesi gerektiği konusunda sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Muhasebecilik Mesleği, Küreselleşme

* Balıkesir Üniversitesi, İ.İ.B.F., Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü – Uluslararası Finansman A.B.D.
(ssuatkara@gmail.com), ORCID: 0000-0001-7818-2551

EXPECTATIONS FROM ACCOUNTING EDUCATION IN UNIVERSITY OF PROFESSIONAL IN GLOBALIZATION ACCOUNTING**ABSTRACT**

Following the development of technology, the rapid progress of the world economy and the effects of globalization have made financial transactions more complex. As a consequence of globalization, new financial and political crises are happening, and new crises, developments and regimes are on the brink of crisis. All these developments are closely related to the accounting world and those who are involved in accounting. Because the changing economic and political conditions are affecting the investment and financial decisions of the enterprises. With the globalization of trade and capital, businesses have begun to use information more intensively and to make accounting records and registration transactions in electronic environment. All these changing conditions have increased expectations from the accounting profession and accounting education. In this study, the knowledge, skills and education techniques required in accounting education are presented in terms of accounting profession members; results have been reached that students are very inadequate in branch courses, that practical training should be given weight and that curriculums should be renewed.

Keyword: Accounting Education, Accounting Profession, Globalization

1. GİRİŞ

Muhasebe bilimi, uygulamada ekonomi bilimi ve bunların uygulamalarıyla bağlantılı çalışmaktadır. Ulusal ve uluslararası ekonomik gelişmeleri planlayan ve yönlendiren önemli öğelerden biri muhasebe mesleğidir (Gordon, 2013:233, Kalaycı ve Tekşen, 2008:2,). Muhasebe mesleğinin küreselleşmesi konusunda önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönemde Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants - IFAC) 1996 yılında 9 numaralı uluslararası eğitim tüzüğünü (Meslek Öncesi Eğitim: Profesyonel Muhasebeciler için Yetkinlik ve Deneyim Gereklilerinin Değerlendirilmesi) yayınlamıştır. Tüzüğe göre; “Muhasebe eğitimi ve deneyiminin amacı, yaşamları boyunca içinde çalıştıkları mesleğe ve topluma pozitif katkı yapabilme yeteneğine sahip, yetkin meslek mensupları üretmek olmalıdır. Giderek artan değişimler karşısında mesleki yetkinliğin sürdürülebilmesi, muhasebecilerin öğrenmeyi öğrenme tutumu geliştirip idame ettirmelerini zorunlu kılmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının eğitimi ve deneyimi; onların öğrenmeye devam etmelerini ve profesyonel yaşamları boyunca değişimlere adapte olmalarını sağlayacak bilgi ve beceriler ve mesleki değerler temelini oluşturmak zorundadır”. Muhasebe eğitiminin küresel düzeyde yapılması; bilgiye en kısa sürede ulaşabilen, ulaştığı bilgiyi üretime yansıtabilen ve değişimin gerçekleşmesinde kullanabilen, değişen dünya koşullarına her an uyum sağlayabilen, bilinmeyi bulup onu dünya insanların ihtiyaçlarına sunabilen, riske girebilen, karar verdiğinde kararına sahip çıkabilen, soru değil çözüm üreten, soru sormaktan, cevap vermektan, düşüncelerini söylemekten çekinmeyen, dinleme becerisi gelişmiş insan gücünün yetiştirilmesine bağlıdır (Ayboğa, 2002:51).

Günümüz de orta öğretim kurumlarında lise düzeyinde ve yükseköğretim kurumlarında önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde muhasebe eğitimi ve öğretimi yapılarak, muhasebe alanında gereksinim duyulan nitelikli insan gücü yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Ancak formel bir yapı içinde yapılan muhasebe eğitim ve öğretimi muhasebe mesleğini icra etmek için yeterli olamamaktadır. Bunun nedeni olarak küresel bir dünyanın yarattığı etkilerden muhasebe mesleğinin de etkilenmesi ve muhasebe mesleğine girişte daha fazla gereksinim duyulan mesleki bilgi ve becerilerdir. Bu bağlamda, muhasebe alanında yeni bilgilerin elde edilmesi, mesleki bilgi ve becerilerin artırılarak gereksinim duyulan muhasebe hizmetlerinin daha etkin ve kaliteli olarak sunulması açısından ihtiyaç doğrultusunda muhasebe eğitimi gereksinimi doğmaktadır (Şengel, 2010: 83).

Diğer yandan, profesyonel meslekleri diğer mesleklerden ayıran özelliklerin başında mensuplarının, konularında derin bilgi ve deneyim sahibi olmaları gelmektedir. Mesleki alanda ortaya çıkan yenilikleri takip etmek ve bunları uygulamak meslek mensuplarının mesleki yeterliliklerini sürdürmeleri için zorunludur. Bu ise, mesleki eğitim ve gelişimle mümkündür. Mesleki gelişimle kastedilen, daha üst düzey bir diplomaya yönelik formel eğitim değil, bilgi ve becerilerinin toplumun ihtiyaçlarına uygun olmasını garantiye alan, bunların yitirilmemesini, zenginleştirilmesini veya artırılmasını sağlayan bir öğrenme sürecidir. Bu süreç, Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018), 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ve Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standardı (IES)'nda da önemle vurgulanmıştır (Onuncu Kalkınma Planı: Madde 142,143,144, SMMM Kanunu: Madde 44, International Accounting Education Standards Board).

Diğer yandan, muhasebe mesleği açısından mesleki eğitim bir gereklilik ve zorunluluktur. Bilim ve teknolojiye hızlı değişim ve gelişme muhasebenin de boyutlarında bir dizi değişikliği ve yeniliği beraberinde getirmiştir. Örneğin muhasebe ve denetim standartlarındaki değişimler, yeni kanunlar ve düzenlemeler, karmaşık vergi sistemi, bilgisayarlar kullanımının artması, uluslararası yatırımların artması, finansal hesapların daha iyi biçimde tek düzende raporlanmasına duyulan ihtiyaçlar bu değişen ve gelişen boyutların bazılarıdır (Şengel, 2010: 84).

Bu sebeple muhasebe mensupları mesleklerini icra ederlerken, değişimlere hızlı ayak uydurabilmeleri, devamlı araştıran ve bilginin peşinde koşan bireyler olmaları konusunda beklenti haritalarına yön vermeleri beklenmektedir. Çünkü artık küreselleşme olgusu eğitimden başlayıp meslek hayatına geçiş aşamalarına kadarki her adımda karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle iş hayatına geçmeden önce verilen eğitimin günümüzün rekabet koşullarıyla baş edebilecek nitelikte bireylerin yetişmesine olanak verecek şekilde olması önemli konuların başında gelmektedir.

Muhasebe eğitimi veren kurumlarda eğitim alan muhasebe mezunlarının sahip oldukları mesleki bilgi ile kişisel bilgi ve beceriler bu mezunları istihdam eden işletmelerin beklentilerine ne ölçüde cevap verebilmektedir? Muhasebe mezunlarının aldıkları teorik ve uygulamalı eğitim işletmelerdeki muhasebe uygulamaları için yeterli midir? İşletmeler istihdam ettikleri muhasebe mezunlarında muhasebe bilgisi yanında başka hangi bilgi ve becerileri aramaktadır? Bu soruların cevapları bu alanda eğitim veren kurumları yakından ilgilendirmektedir. Eğitim kurumlarının görevi eğitimi verdikleri alanda iş dünyasının nitelikli eleman ihtiyacını karşılamaktır (Hatunoğlu ve Kılıç, 2014:229)

Üniversitelerimizde eğitim ve öğretimini yaptığımız öğrencilerimizin nitelikli yetiştirilmeleri hem çalışacakları işletmelerin hem de ulusumuzun rekabet gücünü artıracaktır. Nitelikli eğitim ve öğretimin üç temel unsuru vardır. Bunlar sırasıyla, üniversite mezunlarını çalıştıracak kurum ve kuruluşların onlardan memnun kalmaları, mezunların iş hayatında katma değer yaratmaları ve uluslararası eğitim standartlarında onların eğitim ve öğrenimlerinin yapılmış olmasıdır. Yüksek öğretimde, öğrencilere etiği, bireysel yaratıcılığı, eleştiri yeteneğini, bireysel-ortaklaşa sorunları tanımlama-çözme ve düşünme yeteneklerini geliştirmeyi öğretmek temel hedefler arasında yer almalıdır (Hacıüstemoğlu, 2009:20).

Bu çalışmada, ülkemizdeki üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin, muhasebe meslek mensupları açısından muhasebenin değişen boyutları karşısında ne derece etkili (bilgilerin yeniliği, ihtiyacı karşılama v.b.) olduğunu ölçmek amacıyla Balıkesir SMMM Odası'na kayıtlı mali müşavirlere anket yöntemi uygulanmıştır.

2. KÜRESELLEŞME SÜRECİ VE MUHASEBEYE ETKİSİ

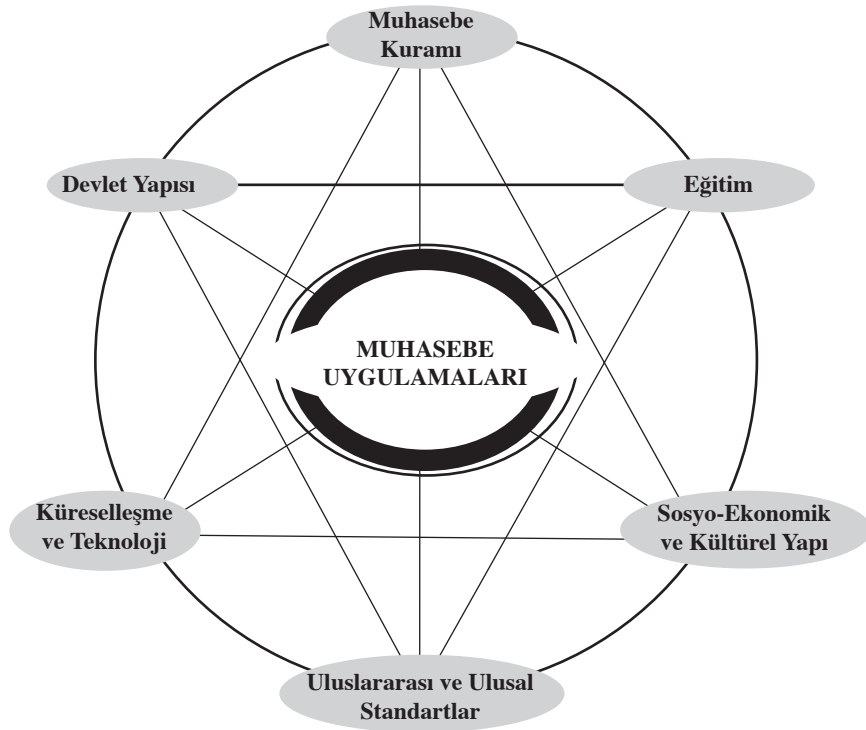
Küresel sözcüğünün yaklaşık 400 yılı aşan bir tarihi olmasına karşılık küreselleşme kavramı 1960'larda kullanılmaya başlanmıştır. 1980'li yıllardan itibaren de kullanımı sıklaşmıştır. Son dönemlerde sosyal bilimler literatüründe sıklıkla kullanılan, ancak belirsizliklerle dolu, net bir biçimde tanımlanamamış kavramlardan biridir. Bu nedenle yapılan her çalışmada farklı bakış açılarıyla birbirinden farklı küreselleşme tanımlarıyla karşılaşmaktayız. Bu tanımlardan bazıları şöyledir. "Kültürler, hükümet politikaları, toplumlar, sosyal hareketler, finans piyasaları, ticaret ve fikirlerin değişimi ve dünya ölçeğinde bütünleşme olarak tanımlanmaktadır" (Sharma, 2004: 27), "Ülkeler arasındaki iktisadi, siyasi, sosyal ilişkilerin yaygınlaşması ve gelişmesi, ideolojik ayrımlara dayalı kutuplaşmaların çözülmesi, farklı toplumsal kültürlerin, inanç ve beklentilerin daha iyi tanınması, ülkeler arasındaki ilişkilerin yoğunlaşması gibi farklı görünen ancak birbirleriyle bağlantılı olguları içerir" (DPT, 1995:1), "İletişim ve ulaşım araçlarının modernizasyonunu ve dünya ekonomisinde mal, para ve sermaye piyasalarının giderek bütünleşmesi de küreselleşme sürecini ifade etmektedir" (Sharma, 2004: 27), "Dünya ticaretinin serbestleşmesi, iletişim araçlarının gelişmesi, uluslararası finansal piyasaların gelişmesi, malların ve sermayenin hareketliliğindeki artışı, dünya ekonomisinin entegrasyonunu, finansal akışı, bilgi ve teknoloji transferine de ifade etmektedir" (Goyal, 2006: 166).

Ülkeler arasındaki ticari sınırların kalkması, tüm ekonomik faaliyetlerin uluslararası politikalarca belirlenmesi, ileri teknoloji transferlerinin gelişmekte olan ülkelere doğru hareketi, finans piyasalarının genişlemesi ve farkındalığın artması küreselleşme olgusunu karşımıza çıkarırken bu süreçlerin en önemli boyutu finansal alanda yaşanmıştır. Çünkü sermaye dolaşımı serbestleşmiş ve sermaye çok hızlı şekilde el değiştirir hale gelmiştir. Ayrıca çok sayıda yatırım araçları devreye girmiştir. Tüm bu gelişmelerle birlikte bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler finansal raporlama sürecini ve finansal tabloların niteliği ile içeriğini de değiştirmiştir. Finansal tabloların herkes tarafından aynı şekilde yorumlanabilmesi için oluşturulmuş olan uluslararası finansal raporlama sistemi ve muhasebe standartları sermaye maliyetini azaltma, piyasa yeterliliğini artırma, sınırlar ötesi yatırım ve ekonomik kararları kolaylaştırmaktadır.

Avrupa Birliği'nin (AB) genişlemesi ve Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) baskısı gibi önemli politik konular, yabancı yatırımlar ve uluslararası ticaretteki önemli artış ve liberalleşme akımlarını

kapsayan ekonomik küreselleşme, küresel finans piyasalarının ortaya çıkması, özelleştirmenin etkisini kapsayan hisse sahipliğinin artması, uluslararası para sistemindeki değişimler ve çok uluslu şirketlerin büyümesi finansal raporlamanın uluslararası önemini ortaya koyan başlıca önemli unsurlardır (Nobes ve Parker, 2006: 5-6).

Muhasebe var olduğu günden itibaren evrensel tarafı ağır basan uygulamalı bir hizmet alanıdır. Muhasebe uygulamaları yalnızca kuramsal yapı ile etkileşim içinde değildir. Şekil 1’de ifade edildiği üzere muhasebe uygulamaları, devletin yapısı, devlet kurumlarının örgütlenmesi, küreselleşme, teknolojik yenilikler, eğitim düzeyi ve anlayışı, kültürel faktörler, toplumun sosyal ve ekonomik yapısı, uluslararası ve ulusal standartlar gibi çok sayıdaki faktörden etkilenmektedir. Muhasebe uygulamaları, “uygulamacı” niteliğindeki meslek mensupları tarafından uygulanırken; devamlı bir değişim süreci de yaşamaktadır. Değişimin doğurduğu yenilikler, devamlı yeni bilgiler edinmeyi gerektirmektedir. Devamlı bilgi edinme gereksinimi, sürekli bir eğitim anlayışının uygulanması gereksinimini de doğurmaktadır. Sürekli eğitim, meslek mensuplarının, beklentileri karşılayacak yeterli donanıma sahip olması bakımından merkezi bir öneme sahiptir (Nalbantoğlu, 2003:18).

Şekil 1: Muhasebe Uygulamaları ve Etkileşimleri

Kaynak: Nalbantoğlu, 2003:18

IFAC Yönetimi, meslek ile ilgili paydaşlar ile istişarede bulunarak, mesleğe önemli etkileri olan başlıca (kilit) makro trendleri ve bu trendlerin olası etkilerini belirleyerek, bunlara karşılık verecek mesleğin geleceği için öncelikli faaliyetlerini planlamıştır. Bu plan da, “Muhasebe mesleğini etkileyen küreselleş-

me ve dünyanın demografik yapısındaki gelişmeler” başlığı altında eğitim-öğretim yapısı, teknikler ve öğrenciye ulaşım kanalları ve maliyetlerin değiştiği ve bunların ilave beceri talepleri doğurduğu üzerine vurgu yaparak meslek mensuplarının eğitiminin önemini vurgulamıştır. **“Muhasebe mesleğini etkileyen küreselleşme ve dünyanın demografik yapısındaki gelişmelere ilişkin makro trendlerin ortaya koyduğu potansiyel fırsatlar ve tehditler”** başlığında da, muhasebe meslek mensuplarının mesleğe girişleri için; işe alınma şekli, eğitimleri, öğretimleri ve gelişimleri konusunda temelden olmak üzere yeniden düşünmeyi gerektirdiği konusunda eğitimin önemi üzerine vurgu yapmıştır (Türker,2018:221-224).

Değişimin doğurduğu yenilikler muhasebe ile ilgili taraflarında yenilenme ihtiyacı hissetmelerine sebebiyet vermiştir. En çok ihtiyaç duyan kesim ise hiç şüphesiz *muhasebe meslek mensupları* olacaktır. Çünkü bu mesleği icra eden bireylerin sürekli yenilenen kanunlardan, kuramlardan, ilkelere ve uygulamalardan haberdar olması düşünülemez (Kara v.d., 2016:163). Nitekim muhasebe eğitiminin de ülkemizde geçirmiş olduğu evrelere baktığımızda yenilenmenin bir ihtiyaç halinde süregeldiğini ve birçok sosyo-ekonomik ve kültürel nedenlerden etkilendiğini görürüz.

Bu konuda, Kanada Muhasebeciler Birliği tarafından da, muhasebe mesleğinin profesyonel yaklaşımına göre geleceği yakalamak, muhasebe meslek mensuplarının yeni kuşak iş dünyasının liderleri arasında güçlü konumda yer almak ve bir fark yaratmak için mükemmelliği sağlamak amacıyla “yeterlilikler sürecinin” yeniden yeniliğe açık anlayışla gözden geçirilmesi gerektiğini bildiren bir çerçeve hazırlamıştır. Bu çerçeve de “Dijital Dünyaya Daha İyi Hizmet Sunmak” başlığı altında da eğitim ayrı bir konu olarak ele alınmıştır (Türker,2018:232).

Küreselleşmeyle birlikte iş çevrelerinin faaliyetlerinin de daha karmaşık hale gelmesi üzerine muhasebecilerin ihtiyaç duyacağı bilgi ve beceriler de değişkenlik göstermiştir. Yeni iş modellerinin işletmelere getirdiği yeni oluşumlar muhasebe mezunlarının bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinin gerekliliğini ortaya koymuştur. Yapılan uluslararası çalışmalarda mezunların teknik muhasebe bilgisi, geniş bir işletme perspektifi ile genel işletme bilgisi ve kişisel bilgi ve becerilere sahip olmalarının beklendiği görülmektedir (Hatunoğlu ve Kılılı, 2014:231). Mezunlar, muhasebe denetim ve vergi konularında bilgi sahibi olmalıdırlar. Aynı zamanda finansal veriler hakkında da bilgiyi kullanma ve yorum yapabilme yeteneklerine sahip olmaları gerekir. Ayrıca ekip ruhunun dinamizmini sağlayabilmek için yazılı ve sözlü iletişiminin güzel olması, eleştirel ve analitik düşünebilmeleri, ekonomik, yasal, politik, sosyal ve kültürel çevreyi iyi tanıması gerekmektedir. Lakin üniversitelerin, iş çevrelerinde meydana gelen hızlı değişime çabuk adapte olamamaları ve muhasebe eğitiminin ders programlarının güncellenmesinin uzun zaman alması birçok öğrencinin mağdur olmasına yol açmaktadır. Bununla birlikte üniversite- sanayi işbirliklerinin zayıf olması, staj imkanlarının kısıtlı olması, derslerde daha çok teorik bilginin veriliyor olması öğrencilerin mezun olurken kalifiye bir şekilde okuldan ayrılmalarının önüne geçmektedir.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Küresel rekabet ve küresel rekabet koşullarından kaynaklanan önemli değişiklikler arasında yer alan teknoloji, kurumsal yatırımcı etkisi ve küreselleşme işletmelerin faaliyet gösterdikleri çevrelerde büyük ve köklü değişiklikler yaşatmıştır. Bu değişiklikler muhasebe alanında da büyük çaplı yankılara sebep olmuştur. Bunların en başında Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS) uygulamaları gelirken muhasebe eğitiminde de üzerinde yaklaşık görüş birliği sağlanan

ürün “yetkinlik temelinde muhasebe eğitimi” olmuştur. Konu eğitim olunca sorunda ortaktır ki bu da yetkinlik temelli muhasebe eğitiminin sağlanamamasıdır. Bunun üzerine farklı ülkelerde farklı bakış açılarıyla araştırmalar yapılmış ve farklı sonuçlar elde edilmiştir (İskender, 2011:45).

Williams (1993), üniversitelerdeki öğrencilere, muhasebeyi nasıl öğrenmeleri gerektiğinin ve bilgilerin özünün nasıl anlaşılması gerektiğinin anlatılması gerekliliğini ifade etmiştir. Üniversitelerde, muhasebe alanında mesleki olarak gerekli olan uygulama becerilerinin geliştirilmesi ve bu bilgilerin detaylandırılmasında yeteri kadar zamanın olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle bu her ikisini birlikte yürütmek isteyen üniversitelerin verdiği eğitimlerde aktarılabılır beceri kapasitelerinin düştüğünü ifade etmiştir. Mesleki olarak beklenen (kalitenin)yenilikçi, öz değerlendirme yapabilen, sorumlu, özerk nitelikte kişilerin yetiştirilmesidir.

Wu ve Chien (2004), üniversitelerin muhasebe eğitimi konusunda, muhasebede meydana gelecek olan değişimlerin ihtiyacı karşılayabilecek olan nitelikli personel ve nitelikli öğrenci sorunlarıyla karşı karşıya kalacaklarını tespit etmiştir ve bu sorunu iki temel nedene dayandırmıştır. Bunlardan ilki; Çin üniversitelerinde muhasebe eğitim metodlarında ki yeniliklerin uygulanabilmesinde yetersiz bütçeyle karşılaşılması ve daha iyi öğretimin sağlanabilmesinde yetersiz teşviklerin olacağını tespit etmiştir. İkincisi ise; üniversitelerdeki eğitimciler ile uygulamacılar arasındaki iletişim ve işbirliği yokluğu olduğunu düşündürmektedir.

Krause(2005) yaptığı çalışmada üniversitelerde teorik eğitimin ağırlıklı olduğu, uygulamalı eğitimin yeteri kadar verilemediğinden muhasebe mesleğine olan farkındalığın üniversite eğitimi sürecinde oluşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Bu problemin sadece Çin’le sınırlı olmayacağını Avusturya, İngiltere ve diğer dünya ülkelerindeki üniversitelerde de aynı durumun ortaya çıkacağını belirtmiştir.

De Lange (2011)yaptığı çalışmada, üniversitelerin öğrencilerin muhasebeye yönelik becerilerinin gelişmesine katkı sağladığını ancak muhasebe alanına yönelik olarak en fazla tecrübe ve öğrenmenin çalışma hayatında edinildiğini ortaya koymuştur.

Şengel (2011) muhasebe alanında çalışacak nitelikli meslek elemanlarının yetiştirilmesi ve iş dünyasının talebinin önemli olduğunu bu nedenle, iş dünyasının muhasebe alanında istihdam edilecek muhasebe elemanlarını talebini araştırmıştır. Meslek elemanı talebinin sektörel gelişmelere paralel olarak arttığını, bu durumun eğitim ve öğretim süreçleri içinde dikkate alınması ve değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiş eğitimin iş gücü talebine duyarlılığının artırılması bakımından yıllar itibariyle talep edilen muhasebe meslek elemanı talebi dikkate alınarak eğitim programlarının değerlendirilmesinde fayda olacağını savunmuştur.

Güneş vd. (2012), küreselleşmenin muhasebe uygulamalarına etkisini araştırmış, yaşanan ekonomik krizlerin, sosyal politik ve yasal düzenlemelerin en önce muhasebeyi, muhasebe sistemlerini ve muhasebe eğitimini etkilediğini vurgulamıştır.

Poroy Arsoy vd. (2014) yaptıkları çalışmanın amacının; muhasebe meslek mensuplarının ve muhasebe dersi veren akademisyenlerin muhasebecilik mesleğine ilişkin sahip olunması gerektiğini düşündükleri bilgi, beceri ve eğitim tekniklerini ortaya koymak olduğunu dile getirmişlerdir. Çalışmanın sonucuna göre ülkemizde muhasebe uygulayıcılarının (meslek mensuplarının) ve muhasebe eğitimcilerinin (akade-

misyenlerin) muhasebe öğrencilerinin alması gerektiği eğitimin hem içeriği hem de yöntemi konusunda farklı fikirlerde olduklarını, bu fikir ayrılıklarının çeşitli platformlarda tartışılarak giderilmesinin muhasebe eğitiminin gelişimine katkı sağlayacağını belirtmişlerdir.

Alkan (2015) yaptığı çalışmada Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu (MYO) Muhasebe Programı mezunlarına son 10 yıldır istihdam olanağı sunan işletmelerle toplantı yaparak mezunların niteliği ve mezunlardan beklentilerinin neler olduğunun cevabını aramıştır. Araştırma sonuçlarına göre; Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %80'i mezunların analitik düşünme yeteneğine sahip olmasını beklerken, işletmeler bilgi işlem uygulamaları konusunda iki önemli yetkinlik beklemektedir. Bunların ilki ofis programlarının etkin kullanımı ile bilgisayarlı muhasebe konularında yasal uygulamalara yönelik beklentilerinden oluşmakta olduğunu ifade etmiştir.

Terzi (2015) yaptığı çalışmada üniversitelerde gösterilen muhasebe eğitiminin yetersiz olduğunu düşünen muhasebe meslek mensuplarının oranının %79 olduğunu buna karşın %10,6'lık kısmın verilen eğitimi tatmin edici bulduğunu ifade etmiştir. Üniversitelerde muhasebe eğitiminin planlanmasında yeni bir yaklaşımın benimsenmesi ve uygulamaya daha fazla ağırlık verilmesinin sorunun çözümü için önemli bir adım kabul edilebileceğini ve daha etkin bir çözüm için üniversitelerde, meslek mensubu olmak isteyen öğrenciler için uygulama ağırlıklı seçmeli bir ders oluşturulabileceğinin ya da bu öğrencilere muhasebe bürolarında staj imkânı sağlanabileceğinin önemini vurgulamıştır.

Ertuğrul (2016) organize sanayi bölgesi işletmeleri gibi küçük kapsamlı işletmelerin meslek yüksek okulu işletme ve muhasebe alanı mezun ve öğrencilerinden beklentilerini tespit etmek ve beklentiler ile eğitimlerin örtüşme oran ve yönünü belirlemek istemiştir. Çalışmaya göre organize sanayi bölgesinde istihdam edilen ya da edilecek olan, meslek yüksek okulu muhasebe bölümü mezunlarının bilgi düzeyi, muhasebe yetkinlikleri sektör hedefleri ile örtüşmüştür. Sektör hedefleri doğrultusunda, muhasebe bölümü mezunlarının ekip çalışmasına uyumları, bilgisayar becerileri yeterli görülmüştür. Bütün bunlara göre, işletmeler mevcut ve geçmişteki çalışanlarından/stajyerlerinden MYO muhasebe mezunu/öğrencisi olanlardan bilgi düzeyi olarak memnun görülse de işletmeler bu kişileri istihdam etme konusunda tereddütlerinin olduğunu vurgulamışlardır.

Coşkun vd. (2017) çalışmalarında, Manisa'daki serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirlik bürolarında çalışan meslek mensuplarının muhasebe eğitiminden ve muhasebe meslek eğitimi almış öğrencilerden beklentilerinin belirlenmesini amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda muhasebe meslek mensupları, iş yaşamına başlayan yeni mezunların/stajyerlerin muhasebe işlevlerinde yetersiz kaldıklarını tespit etmişlerdir. Bu yetersizliğin nedenlerini önem derecesine göre sıralandıklarında pratik deneyim eksikliği, teorik bilgi yetersizliği, defter tutulmasının öğrenilmemesi, sosyal yönlerinin yetersizliği, çalışma hayatını algılama güçlüğü şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir.

Yıldız (2017), Kayseri'de faaliyette bulunan bağımsız Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler'in (SMMM), MYO muhasebe bölümü mezunlarının mesleki yeterlilikleri konusunda ki beklentilerini tespit etmeye yönelik bir alan çalışması ortaya koymuştur. Çalışmanın sonucuna göre; meslek mensupları tarafından meslek yüksekokulu muhasebe programlarında verilen eğitim ve öğretim, "müfredatın güncel olması, teorik ve uygulamalı eğitim, bilgisayar öğretimi ve staj süreleri" açısından önemli ölçüde yetersiz görüldüğünü, meslek mezunlarının istenilen niteliklere sahip olabilmesi için "uygulamalı eğiti-

me” ağırlık verilmesi, “müfredatın güncellenmesi”, “iletişim becerisine ve ekip çalışması ruhuna sahip” öğrencilerin yetiştirilmesi meslek mensuplarının öncelikli beklentileri arasında olduğunu belirtmiştir. Zorunlu staj uygulamaları, müfredatın güncellenmesi ve mezun öğrencilerin istihdam edilmesi konularında sektör ve MYO arasında işbirliği yapılmasının önem arz ettiğini belirtmiştir.

4. KÜRESELLEŞEN MUHASEBE SÜRECİNDE MESLEK MENSUPLARININ ÜNİVERSİTELERDEKİ MUHASEBE EĞİTİMİNDEN BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, muhasebe meslek mensupları açısından muhasebe eğitiminde ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve eğitim tekniklerini ortaya koymaktır. Bu çalışmada yüzyüze yapılan anket değerlendirmeleri sonucunda şu soruların cevabının bulunması hedeflenmektedir:

- Muhasebe meslek mensuplarına göre muhasebe eğitiminde yer alması gereken bilgiler nelerdir?
- Muhasebe meslek mensuplarına göre muhasebe eğitimiyle kazandırılması gereken beceriler nelerdir?
- Muhasebe eğitiminde meslek yüksekokulu ve fakülte arasında temel farklılıklar nelerdir?

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Alan araştırmasında veriler, birinci kaynaktan veri elde etmede en yaygın yöntem olarak kullanılan anketle soru sorma tekniği kullanılarak, muhasebe meslek mensupları ile bire bir yapılan görüşmeler sonucu elde edilmiştir.

Araştırma Balıkesir’de faaliyet gösteren SMMM’leri kapsamaktadır. Balıkesir Merkez’de odaya kayıtlı 187 SMMM mevcuttur. 58 meslek mensubu ile yüz yüze anket yapılarak hedef kitlenin yaklaşık olarak %31’ine ulaşılmıştır. Uygulanan anket formu dört kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım meslek mensuplarının demografik özelliklerini, ikinci kısım meslek mensuplarının üniversitelerdeki muhasebe eğitimini değerlendirmesini, üçüncü kısımda meslek mensuplarının muhasebe eğitiminden beklentilerini ve dördüncü kısımda ise meslek mensuplarının müfredatta yer almasını çok istedikleri konuları kapsamaktadır. 2,3 ve 4. kısımda beşli Likert sisteminden oluşan 40 soru bulunmaktadır. meslek mensuplarına yönelik hazırlanan bu anket sorularının belirlenmesinde Hatunoğlu ve Kılılı (2014), Kalaycı ve Tekşen (2008), Yıldız (20017), Durak (2009) ve Alkan (2015) ‘ın yapmış oldukları çalışmalardan yararlanılmıştır. Anket yöntemi ile toplanan veriler SPSS 11.5 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Veriler analiz edilmeden önce, uygulanan anketin güvenilirliğini değerlendirmek üzere Cronbach Alfa katsayısı (α) hesaplanmış ve 0,814 bulunmuştur. Bu yüksek bir değerdir ve kullanılan ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu ifade eder.

4.3. Araştırmanın Kısıtları

Muhasebe eğitimi konusunda muhasebe meslek mensuplarının beklentilerini ölçmek amacıyla yapılan bu çalışmada bazı kısıtlar oluşmuştur. Muhasebe eğitimi ve beklentilerini etkileyen sayısız faktör olduğu bir gerçektir. Ayrıca, araştırma ile ilgili toplanan veriler sadece Balıkesir Merkez’de faaliyet gösteren meslek mensupları ile sınırlandırılmıştır. Bütün bu faktörlerin tespit edilmesi, bunlara ilişkin bilgilerin toplanması ve analize dahil edilmesinin zaman ve maliyeti çalışmanın kısıtlarını oluşturmaktadır.

4.4. Verilerin Analizi Ve Bulgular

4.4.1. Araştırma Kapsamında Yer Alan Meslek Mensuplarının Demografik Özelliklerinin Analizi:

Tablo 1: Araştırma Kapsamında Yer Alan Meslek Mensuplarının Demografik Özellikleri

		f	%			f	%
Cinsiyet	Bayan	17	29,3	Meslek Yılı	0-5 yıl	7	12,1
	Bay	41	70,7		5-10 yıl	16	27,6
	TOPLAM	58	100		10-15 yıl	12	20,7
Öğrenim Durumu	Lisans	54	93,1		15-20 yıl	3	5,2
	Yük. Lisans	2	3,4		20 ve üzeri	20	34,5
	Doktora	2	3,4		TOPLAM	58	100
	TOPLAM	58	100				

Tablo 1’de ankete katılan meslek mensuplarının demografik özellikleri yer almaktadır. Tablo 2’deki verilere göre meslek mensuplarının %29,3’ü bayan ve %70,7’si bay, %93,1’i lisans, %3,4’ü yüksek lisans ve %3,4’ü de doktora eğitimi aldığı görülmektedir. Ayrıca meslek mensuplarının %34,5’i 20 yıl ve üzerinde %27,6’sı da 5-10 yıl arasında mesleki tecrübeye sahip oldukları görülmektedir.

4.4.2. Araştırma Kapsamında Yer Alan Meslek Mensuplarının Üniversitelerdeki Eğitimi Değerlendirme Analizi

Tablo 2: Eğitimi Değerlendirme Sorularını Betimleyici İstatistik Bilgiler

İfadeler	Öğrenim türü	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor	n	Ort.	Std. Spm
1 Üniversite öğrenimi sırasında aldıkları muhasebe eğitimi bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans	0	20,7	6,9	56,9	15,5	58	3,67	0,98
	Lisans	5,2	27,6	6,9	50,0	10,3	58	3,33	1,15
2 TMS/TFRS hakkındaki bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans	0	12,1	8,6	53,4	25,9	58	3,93	0,92
	Lisans	0	20,7	8,6	55,2	15,5	58	3,66	0,98
3 Üniversite öğrenimi sırasında aldıkları bilgisayarlı muhasebe bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans	0	22,4	5,2	48,3	24,1	58	3,74	1,07
	Lisans	0	22,4	8,6	46,6	22,4	58	3,69	1,06
4 Üniversite öğrenimi sırasında aldıkları aşağıdaki muhasebe dersleri ile ilgili bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir. .									

	Finansal (Genel) Muhasebe	Önlisans	5,2	36,2	19,0	34,5	5,2	58	2,98	1,07
		Lisans	13,8	44,8	12,1	29,3	0	58	2,57	1,06
	Maliyet Muhasebesi	Önlisans	5,2	22,4	19,0	43,1	10,3	58	3,31	1,10
		Lisans	8,6	31,0	15,5	39,7	5,2	58	3,02	1,13
	Yönetim Muhasebesi	Önlisans	20,7	19,0	50,0	10,3	20,7	58	3,50	0,94
		Lisans	24,1	27,6	43,1	5,2	24,1	58	3,29	0,90
	Şirketler Muhasebesi	Önlisans	32,8	15,5	41,4	10,3	32,8	58	3,29	1,04
		Lisans	36,2	17,2	41,4	5,2	36,2	58	3,16	0,99
	Mali Tablolar Analizi	Önlisans	0	25,9	19,0	50,0	5,2	58	3,60	0,90
		Lisans	0	36,2	17,2	41,4	5,2	58	3,34	0,93
	Muhasebe Denetimi	Önlisans	0	20,7	17,2	51,7	10,3	58	3,52	0,94
		Lisans	0	24,1	22,4	48,3	5,2	58	3,34	0,91
5	Ticari belgeleri tanıyabilme bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans	0	51,7	20,7	24,1	3,4	58	2,79	0,93
		Lisans	5,2	46,6	19,0	20,7	8,6	58	2,81	1,10
6	Ticari belgelerden muhasebe defterlerine doğru olarak kayıt yapabilme bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans	0	29,3	22,4	34,5	13,8	58	3,33	1,05
		Lisans	3,4	34,5	22,4	25,9	13,8	58	3,12	1,14
7	Aşağıdaki beyannameleri düzenleyebilme bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.									
	Gelir Vergisi Beyannamesi	Önlisans	0	3,4	13,8	55,2	27,6	58	4,07	0,75
		Lisans	0	8,6	13,8	55,2	22,4	58	3,91	0,84
	Kurumlar Vergisi Beyannamesi	Önlisans	0	3,4	6,9	62,1	27,6	58	4,14	0,69
		Lisans	0	8,6	6,9	62,1	22,4	58	3,98	0,81
	Muhtasar Beyanname	Önlisans	0	0	19,0	63,8	17,2	58	3,98	0,61
		Lisans	5,2	3,4	10,3	63,8	17,2	58	3,84	0,93
8	TDMS'ne göre dönem sonu işlemlerini yapabilme bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans	0	22,4	19,0	46,6	12,1	58	3,48	0,98
		Lisans	5,2	22,4	19,0	41,4	12,1	58	3,33	1,11
9	TMS/TFRS Sistemlerine göre dönem sonu işlemlerini yapabilme bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans	0	3,4	12,1	62,1	22,4	58	4,03	0,70
		Lisans	0	8,6	12,1	62,1	17,2	58	3,88	0,80
10	Tekdüzen Muhasebe Sistemine göre temel mali tabloları düzenleyebilme bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans	0	13,8	25,9	51,7	8,6	58	3,55	0,84
		Lisans	5,2	13,8	20,7	51,7	8,6	58	3,45	1,01
11	TMS/TFRS Sistemine göre temel mali tabloları düzenleyebilme bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans	0	3,4	15,5	51,7	29,3	58	4,07	0,75
		Lisans	0	8,6	15,5	51,7	24,1	58	3,91	0,84
12	Mali tabloların analizini yapabilme bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans	0	8,6	22,4	46,6	22,4	58	3,83	1,01
		Lisans	0	20,7	22,4	39,7	17,2	58	3,53	0,77
13	Maliyet muhasebesi ve maliyet yöntemleri hakkındaki bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans	0	27,6	15,5	39,7	17,2	58	3,47	0,86
		Lisans	0	39,7	15,5	36,2	8,6	58	3,14	0,88

14	Muhasebe meslek etiği ile ilgili bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans Lisans	3,4 3,4	22,4 27,6	29,3 27,6	36,2 37,9	8,6 3,4	58 58	3,24 3,10	1,01 1,08
15	İç denetim işlemleri ile yasal mevzuatı hakkındaki bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans Lisans	0 0	13,8 19,0	15,5 24,1	48,3 44,8	22,4 12,1	58	3,79 3,50	1,05 10,1
16	Dış denetim işlemleri ile yasal mevzuatı hakkındaki bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.	Önlisans Lisans	0 0	5,2 5,2	24,1 37,9	48,3 44,8	22,4 12,1	58 58	3,88 3,59	0,97 0,95
17	Üniversite öğrenimi sırasında aldıkları aşağıdaki mevzuat bilgi düzeyleri tam ve yeterlidir.									
	Vergi Usul Kanunu(VUK)	Önlisans	5,2	32,8	10,3	41,4	10,3	58	3,19	1,16
		Lisans	5,2	37,9	13,8	32,8	10,3	58	3,05	1,16
	Gelir Vergisi Kanunu(GVK)	Önlisans	5,2	32,8	10,3	41,4	10,3	58	3,19	1,16
		Lisans	5,2	37,9	13,8	32,8	10,3	58	3,05	1,16
	Kurumlar Vergisi Kanunu(KVK)	Önlisans	5,2	32,8	10,3	37,9	13,8	58	3,22	1,20
		Lisans	5,2	37,9	10,3	32,8	13,8	58	3,12	1,22
	Katma Değer Vergisi Kanunu(KDVK)	Önlisans	5,2	31,0	12,1	37,9	13,8	58	3,24	1,19
		Lisans	8,6	29,3	10,3	37,9	13,8	58	3,19	1,25
	Türk Ticaret Kanunu(TTK)	Önlisans	5,2	22,4	10,3	51,7	10,3	58	3,40	1,11
		Lisans	5,2	25,9	15,5	48,3	5,2	58	3,22	1,06
	Borçlar Kanunu(BK)	Önlisans	5,2	22,4	10,3	48,3	13,8	58	3,43	1,14
		Lisans	5,2	25,9	12,1	51,7	5,2	58	3,26	1,07
	Sermaye Piyasası Kanunu(SPK)	Önlisans	5,2	10,3	20,7	50,0	13,8	58	3,57	1,03
		Lisans	8,6	15,5	17,2	50,0	8,6	58	3,34	1,12

Tablo 2’de araştırmaya katılan meslek mensuplarının ankette, üniversitelerdeki muhasebe eğitimi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar içerisinde en dikkat çeken ifadeler şunlar olmuştur. Buna göre meslek mensuplarının yaklaşık %72’si önlisans düzeyindeki öğrencilerin, %60 ‘ı ise lisans düzeyindeki öğrencilerin muhasebe eğitimi bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu, yaklaşık %80’i önlisans düzeyindeki öğrencilerin, %71 ‘i ise lisans düzeyindeki öğrencilerin TMS/TFRS bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, bilgisayarlı muhasebe eğitiminde ise önlisans düzeyinde %72, lisans düzeyinde %62 oranında yetersiz olduklarını belirtmişlerdir.

Muhasebe ile ilgili derslerde ise önlisans düzeyinde %53,4 maliyet muhasebesi, %55,2 mali tablolar analizi, %62 muhasebe denetimi derslerinde, lisans düzeyinde ise %53,5 muhasebe denetimi dersinde yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Beyanname düzenleme ile ilgili olarak ise hem lisans hem de önlisans düzeyinde %80-90 arasında bilgi düzeylerinin çok yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS) ve TMS’de dönem sonu işlemleri ve mali tablo düzenleme ve analiz etme konusunda hem önlisans hem de lisans düzeyinde yaklaşık %53-%85 arasında yetersiz oldukları ilgili tabloda göze çarpmaktadır.

Ayrıca, maliyet muhasebesi ve yöntemleri, iç denetim-dış denetim ve mevzuatı ile ilgili %45- %71 arasında bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili mevzuat ile ilgili bilgi düzeylerini ölçen sorularda ise önlisans düzeyinde ilgili mevzuatların tamamında yetersiz iken, lisans düzeyinde Katma Değer Vergisi Kanunu (KDVK), Türk Ticaret Kanunu (TTK), Borçlar Kanunu (BK) ve Sermaye Piyasası Kanunu (SPK)'nda daha yetersiz olduğu sonucu elde edilmiştir.

4.4.3. Araştırma Kapsamında Yer Alan Meslek Mensuplarının Üniversitelerdeki Eğitimden Beklentileri Analizi

Tablo 3: Eğitimden Beklentiler Sorularını Betimleyici İstatistik Bilgiler

	İfadeler	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	n	Ort.	Std. Spm
18	Uygulamalı eğitimin verilmesi	93,1	6,9	0	0	0	58	1,07	0,26
19	Müfredatın güncellenmesi	82,8	17,2	0	0	0	58	1,17	0,38
20	Piyasa gerçeklerinin anlatılması	74,1	10,3	12,1	3,4	0	58	1,45	0,84
21	Üniversite-Sanayi işbirliğinin geliştirilmesi	89,7	10,3	0	0	0	58	1,10	0,31
22	İletişim ve ekip ruhunun oluşturulması	75,9	13,8	10,3	0	0	58	1,34	0,66
23	İş benimsesinin sağlanması	74,1	19,0	6,9	0	0	58	1,33	0,60
24	Yeteneğine göre yönlendirme yapılması	67,2	29,3	3,4	0	0	58	1,36	0,55
25	Branşlaşmanın sağlanması	63,8	31,0	5,2	0	0	58	1,52	0,94
26	Stajların takip edilmesi ve denetlenmesi	67,2	29,3	3,4	0	0	58	1,36	0,55
27	Kısmi zamanlı istihdamın sağlanması	63,8	13,8	8,6	6,9	6,9	58	1,79	1,27
28	Öğretim elemanları seminerlerinin yapılması	81,0	13,8	5,2	0	0	58	1,24	0,54
29	Oda mensuplarına seminerler verilmesi	63,8	22,4	5,2	0	8,6	58	1,67	1,18

Tablo 3'de araştırmaya katılan meslek mensuplarının ankette, üniversitelerdeki eğitimden beklentileri ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar içerisinde en dikkat çeken ifadeler şunlar olmuştur. Buna göre meslek mensuplarının %100'ü, uygulamalı eğitimin verilmesi, müfredatın güncellenmesi, üniversite-sanayi işbirliğinin geliştirilmesinin gerekliliğini ortaya koymuştur. Ayrıca, işi benimsesinin sağlanması, yeteneğine göre yönlendirme yapılması, branşlaşmanın sağlanması, öğretim elemanları seminerlerinin yapılması hususlarında da dikkat çekecek oranda gerekli olduğu cevabını vermişlerdir

4.4.4. Araştırma Kapsamında Yer Alan Meslek Mensuplarının Müfredatta Yer Almasını İstedikleri Konuların Analizi

Tablo 4: Müfredatta Yer Almasını İstedikleri Konular İle ilgili Soruları Betimleyici İstatistiksel Bilgiler

İfadeler	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor	
30	Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS)	37,9	36,2	17,2	5,2	3,4
31	Türkiye Muhasebe Standartları ve Finansal Raporlama Standartları	58,7	20,7	17,2	0	3,4
32	Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi, KDV Uygulamaları ve diğer vergi uygulamaları	91,4	8,6	0	0	0
33	Sektörel Maliyet Muhasebesi Uygulamaları	93,1	6,9	0	0	0
34	Sektörel Genel Muhasebe Uygulamaları	86,2	10,3	3,4	0	0
35	Finans, Finansal ve Sermaye Piyasaları ve Kurumlarla İlgili Uygulamalar	63,8	15,5	17,2	0	3,4
36	Bilgisayarlı Muhasebe ya da SAP Uygulamaları	86,2	3,4	6,9	3,4	0
37	Muhasebe Meslek Etiği	87,9	8,6	3,4	0	0
38	Zorunlu Staj Uygulamaları	81,1	3,4	10,3	0	5,2
39	Yabancı Dil	55,2	17,2	24,1	3,4	0
40	Diğer (Lütfen yazınız...) 1. SMMM'ler için üniversitelerde düzenlenen bölümlerin olması 2. Üniversitelerin meslek mensupları ile projeler gerçekleştirmesi ve direkt temasında olmaları 3. Stajların 1. Sınıfta başlaması, staj verenlerle üniversite arasında sıkı denetim kurularak ciddi bir müessese oluşturulmalı. Ayrıca öğrenciler banka ve holdinglerden ziyade meslek mensuplarının yanında staj yapmaya yönlendirilmeli. 4. Kesinlikle teoriden daha çok uygulamaya dönük eğitim verilmeli. 5. Bilgisayarlı muhasebe ders saatleri artırılmalı ve en çok kullanılan programların eğitimleri verilmeli. 6. Serbest meslek mensuplarının öğrencilere ders vermesi ve reelini paylaşılması. 7. Odalar ile işbirliğine kesinlikle gidilmesi ve ihtiyaçların bu şekilde değerlendirilmesi.					

Tablo 4'de araştırmaya katılan meslek mensuplarının ankette, müfredatta yer almasını istedikleri konular ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar içerisinde en dikkat çeken ifadeler şunlar olmuştur. Buna göre Vergi Usul Kanunu (VUK), Gelir Vergisi (GV), Katma Değer Vergisi (KDV) ve diğer vergi uygulamaları ile sektörel maliyet muhasebesi uygulamaları meslek mensuplarının %100'ünün müfredatta yer almasını en çok istediği konular olmuştur. Bunu, sektörel genel muhasebe uygulamaları, muhasebe meslek etiği, bilgisayarlı muhasebe ya da Systems Analysis and Program Development (SAP) uygulamaları takip ettiği görülmektedir. Ayrıca tablodaki diğer kısımda meslek mensuplarının belirtmiş olduğu ilgili taleplere de yer verilmiştir.

5. SONUÇ

Günümüzde muhasebe eğitiminin etkinliğinin artırılması sürecinde, geleneksel eğitim metotlarının yanında aktif katılımlı öğretim süreçlerinden faydalanılması gerektiği açıktır. Geleceğin muhasebe meslek mensuplarına verilecek olan muhasebe eğitiminin muhasebe mesleğindeki değişimleri karşılayacak düzeyde olması gerekmektedir. Bu bağlamda, gerek üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminde, gerekse muhasebe meslek mensup adaylarının eğitiminde yeni öğrenme metotlarının benimsenmesi ve bilişim teknolojilerinden faydalanılması eğitimin kalitesine katkı sağlayacaktır.

Muhasebe meslek mensuplarının; küresel ekonomik düzenden risk yönetimine kadar bir dizi faktörün etkisini anlamak, gerek bugün gerek gelecekte mesleği daha iyi bir konumda yürütmek ve zirvede olabilmek için daha çok bilgi, beceri ve deneyim birikimine sahip olmaları gerekmektedir. Ayrıca, 21'inci yüzyılda hayat mücadelesinin yerini bir değerler mücadelesine bırakacağını dikkate alarak, meslek mensupları; mesleki birikimlerin dayanacağı mesleki değerler zincirinin oluşumuna özen göstermeli ve ön planda olmalıdır.

Bu çalışma ile muhasebecilik mesleğinin meslek mensuplarının üniversite eğitimlerinden beklentileri belirlenmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda, muhasebe meslek mensuplarına yönelik anket uygulanmış ve elde edilen 58 adet anket değerlemeye alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre “öğrencilerin genel muhasebe, maliyet muhasebesi, TMS, muhasebe denetimi, mali tablolar analizi, iç ve dış denetim alanındaki bilgilerinin önemli derecede yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Lisans ve önlisans öğrencileri arasındaki bu yetersizlik noktasında önlisans öğrencilerinin branşa dayalı eğitim almasına rağmen, lisans öğrencilerine göre daha yetersiz oldukları görülmektedir. Ayrıca, meslek mensuplarının eğitimden beklentileri yönünde ise müfredatın güncellenmesi, uygulamalı eğitim verilmesi yönünde yüksek bir beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Meslek mensuplarının, muhasebe mesleği açısından müfredatta olmasını arzu ettikleri konulara ise en fazla vergi ile ilgili mevzuat ve yine maliyet muhasebesi alanı olmuştur.

Yukarıda ifade edilen açıklamalar çerçevesinde, meslek mensuplarının üniversitelerdeki eğitimlerin daha çok uygulamaya dönmesinin ve mesleği ilgilendirilen konularda öğrencilerinin daha çok ilgilenmesinin sağlanması, ilgili odalarla bu konular üzerine iletişimin muhasebe eğitiminde daha iyi bir sonuç vereceğini düşünmektedirler. Bu nedenle ülkemizde de muhasebe uygulayıcılarının (meslek mensuplarının) ve muhasebe eğitimcilerinin (akademisyenlerin) muhasebe öğrencilerinin alması gerektiği eğitimin hem içeriği hem de yöntemi konusunda farklı fikirlerde oldukları görülmektedir. Bu fikir ayrılıklarının çeşitli platformlarda tartışılarak giderilmesi muhasebe eğitiminin gelişimine katkı sağlayacağı düşüncesindeyim.

KAYNAKÇA

- Alkan, Gönül (2015). “İşletmelerin Önlisans Muhasebe Eğitiminden Beklentileri: İzmir’de Bir Araştırma” *World of Accounting Science*, 17(1),(2015): 137-156.
- Ayboğa, Hanifi (2002). “Globalleşme Sürecinde Muhasebe Alanındaki Gelişmelere Ülkemizin Uyumu” *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(8),(2002): 39-55.
- Coşkun, Selin Kır, Ayşe ve Coşkun, Sedat (2017). “İş Dünyasının Muhasebe Eğitiminden Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma” *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(5), (2017): 330-341.
- De Lange, P., Watty K. (2011), “Accounting Education at a Crossroad in 2010 and Challenges Facing Accounting Education in Australia” *Accounting Education*, 20:6, 625-630, DOI: 10.1080/09639284.2011.637458
- Devlet Planlama Teşkilatı, (1995) *Dünyada Küreselleşme ve Bölgesel Bütünleşmeler Alt Komisyon Raporu*. Ocak, Kitap:2
- Durak, Gökhan (2009). *Üniversitelerde Verilen Muhasebe eğitiminin Kırklareli Yöresi’nde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi: Edirne.
- Ertuğrul, Ayşe (2016). “İşletmelerin, Önlisans Muhasebe Bölümü Mezunlarından Beklentileri Ve Ankara Organize Sanayi Bölgesi’nde Bir Araştırma” *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(2), (2016): 133-147.
- Goyal, Krishan (2006). “Impact of Globalization on Developing Countries (With Special Reference To India)” *International Research Journal of Finance and Economics*, Issue: 5, (2006)
- Gordon B., Susan G. (2013), “More than imagination: Making social and critical accounting real”, *Critical Perspectives on Accounting* 24 (2013) 105–112.
- Güneş, Recep, Durmuş, Ahmet Fethi ve Solak, Bilal (2012). “Küreselleşmenin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi” *Akademik Yaklaşımlar Dergisi* 3(2), (2012): 57-66.
- Hacırüstemoğlu, Rüstem (2009). “Türkiye’de Muhasebe Eğitimi İçin On Yıllık Hedefler” *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 11(3), (2009): 19-31.
- Hatunoğlu, Zeynep ve Kılı, Mustafa (2014). “Hastane İşletmelerinin İstihdam Ettikleri Muhasebe Elemanlarında Aradıkları Nitelikler ve Muhasebe Eğitiminden Beklentileri: Kahramanmaraş, Gaziantep ve Osmaniye İllerinde Bir Alan Çalışması” *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1),(2014): 228-241.
- International Accounting Education Standards Board (2012), “Initial Professional Development - Professional Values, Ethics, and Attitudes (Revised)”, *Proposed International Education Standard (IES) 4*, (2012).
- İskender, Hüseyin (2011), “Türkiye’de Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Yetkinlik Sorunları Ve Bu Sorunların Çözümünde Sürekli Eğitimin Rolü”, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. (Basılmamış Doktora Tezi).
- Jackling, Beverley (2013). “Global Adoption of International Financial Reporting” *Standards: Implications for Accounting Education*, *Issues In Accounting Education*, 28(2), (2013): 209–220.
- Kalaycı, Şeref ve Tekşen, Ömer (2008). “Küreselleşme, Ekonomik Ve Mesleki Gelişmeler Işığında Muhasebe Mesleğine Meslek Mensuplarının Bakışı: Batı Akdeniz Bölgesi Araştırması” *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 10(4), (2008):1-17.
- Kara, Suat, Tuna, Melek, ve Hitay, Kezban (2016). “Üniversitelerde Uluslararası Muhasebe Standartları Eğitimi ve Balıkesir Üniversitesi’nde Bir Araştırma” *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 8(1), (2016): 159-174.
- Krause, Michael J. (2005). “Bridging The Gap Between Professors and Practitioners” *Quasi-case Studies CPA Journal*, 75(11), (2005): 68-69.

- Nalbantoğlu, Rıfat (2003). “Muhasebe Uygulamaları Konusunda Meslek Mensuplarının Bakış Açılıarı” VI. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu, (2003): 16-20.
- Nobes, Christopher ve Parker Robert (2006). *Comparative International Accounting*, Ninth Edition. Harlow: Prentice Hall.
- Poroy Arsoy, Bora, Tuba ve Selimoğlu, Seval (2014). “Muhasebe Eğitimindeki Bilgi, Beceri Ve Eğitim Tekniklerinin Gerekliliklerine İlişkin Beklentiler: Türkiye’deki Akademisyenlere Ve Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Araştırma” *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23), (2014): 121-136.
- Sharma, Shanta (2004). “Impact of Globalization on World Society” *Academic Forum* 22, (2004-05), (2004): 27-38.
- Şengel, Salim (2010), “Sürekli Muhasebe Meslek Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 47, (2010): 81-94.
- Şengel, Salim (2011). “Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 50, (2011): 167-180.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2013), “Onuncu Kalkınma Planı”, (2013).
- Terzi, Ahmet (2015). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslekleri ile İlgili Beklentilerine, Sorunlarına ve Algılarına Yönelik Bir Araştırma” *Rize Örneği Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, (2015): 193-212.
- Türker, Masum (2018), “Dijitalleşme Sürecinde Küresel Muhasebe Mesleğinin Yeniden Şekillenmesine Bakış” *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), (2018): 202-235.
- Williams, Doyle Z. (1993). “Reforming Accounting Education *Journal of Accountancy*” 176(2), (1993): 76-82.
- Wu, T.C. ve Chien, S. (2004). “Issues and Challenges of Accounting Education in China: Practitioner and Academic Perceptions” *The Journal of American Academy of Business*. 4 (1/2), (2004): 208-217.
- Yıldız, Gülsevil (2017). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı Öğrencilerinden Beklentileri: Kayseri İlinde Bir Araştırma” *Journal of Accounting & Finance*, (73), (2017): 169-181.
- 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu

